

ČLOVEK ZA ČLOVEKOM – Ján Ostrolucký: Uvedomil som si, že to, čo vojna zničí, bude musieť niekto obnoviť.

21.8.2026 - | Človek v ohrození

V sérii rozhovorov Človek za človekom sme sa rozprávali s Jánom Ostroluckým, bývalým koordinátorom pre mimoriadne situácie organizácie Človek v ohrození.

S Jánom sme sa stretli ešte začiatkom tohto leta v prešovskej kancelárii Človeka v ohrození. Jeho práca ho však pravidelne zaviedla aj do Ukrajiny, Libanonu, Palestíny či Kene, kde budoval partnerstvá, koordinoval humanitárnu pomoc a pripravoval organizáciu na mimoriadne situácie.

Rozprávali sme sa o tom, čo ho priviedlo k humanitárnej práci, a prečo verí, že pomoc stojí predovšetkým na dôvere medzi ľuďmi.

V rozhovore hovorí aj o tom:

- prečo sú osobné stretnutia v konfliktných oblastiach nenahraditeľné,
- na čo je najviac hrdý,
- čo by si zbalil, keby musel do piatich minút opustiť domov.

*Séria rozhovorov **ČLOVEK ZA ČLOVEKOM** prináša pohľad na ľudí, ktorí stoja za organizáciou Človek v ohrození aj za konkrétnou pomocou druhým. Predstavuje tých, ktorí pracujú v teréne, aj tých, ktorí pomoc koordinujú spoza stola. Cez ich príbehy, motivácie a každodenné výzvy ukazuje, že za každou pomocou stoja obyčajní ľudia, ktorí sa rozhodli robiť neobyčajnú prácu.*

Ako si sa dostal až do Človeka v ohrození?

Pôsobil som ako obchodný riaditeľ v jednej stavebnej firme. Trvalo to asi len osem mesiacov. Tam som si uvedomil, že takto už ďalej nechcem pokračovať. Nemotivovali ma ani peniaze, ani samotná práca. Mal som pocit, že som prekročil určitú hranicu a že chcem pracovať s ľuďmi a byť im nejako užitočný.

Tak som odišiel na Korfu a stal sa delegátom. Tam som zistil, že práca s ľuďmi je naozaj to, čo ma naplňa. Mal som veľkú motiváciu sprostredkovať im čo najlepší zážitok.

Vnímal som to tak, že dovolenka môže byť pre človeka určitá forma terapie. Čím lepší zážitok si odnesú, tým väčšia je šanca, že budú aspoň najbližšie dva či tri týždne po návrate spokojnejší.

Práve tam som začal premýšľať nad tým, čo vlastne viem ľuďom ponúknuť, komu chcem pomáhať a akým spôsobom.

Po návrate z Korfu v roku 2023 som našiel výberové konanie do Človeka v ohrození na pozíciu junior koordinátora pre mimoriadne udalosti. Zaujímavé bolo, že nevyžadovali špecifické skúsenosti z humanitárnej oblasti. Skôr hľadali človeka, ktorý má rôznorodé skúsenosti, chuť ich uplatniť a zároveň sa ďalej učiť.

Po štvormesačnom výberovom konaní ma prijali. A kým sa celý proces skončil, cez zimu som si ešte privyrábal rozvážaním jedla na bicykli.

Humanitárny pracovník sa nerodí z jednej profesie

Štvormesačné výberové konanie? Prečo trvalo tak dlho a čo všetko obnášalo?

Najprv som poslal životopis, myslím, že to bolo niekedy v septembri alebo októbri. Potom nasledoval prvý pohovor, po ňom druhý a súčasťou boli aj praktické úlohy.

Pamätám si napríklad otázku, čo podľa mňa predstavuje najväčšiu hrozbu pre humanitárnych pracovníkov na zahraničnej misii. Mal som opísať, ako by som postupoval, keby som sa zrazu ocitol v takej situácii – aké kroky by som urobil a na čo by som určite nezabudol.

Napriek tomu, že som vtedy nemal žiadnu odbornú skúsenosť s humanitárnou prácou, podarilo sa mi pomenovať niektoré dôležité veci. Ľudí z výberovej komisie napríklad prekvapilo, že som spomínal koordináciu s ostatnými humanitárnymi organizáciami. Pýtali sa ma, či som vedel, že niečo také existuje. Povedal som, že nie, ale prišlo mi úplne prirodzené, že bez koordinácie by humanitárna pomoc jednoducho nemohla fungovať.

Máš teda pocit, že na to, aby sa človek stal humanitárnym pracovníkom v teréne, netreba mať špecifickú odbornosť? Čo vlastne potrebuje?

Práve naopak. Myslím si, že každý potrebuje nejakú odbornosť. Len nemusí byť vždy priamo naviazaná na konkrétnu pozíciu. Dôležité je vedieť využiť svoje silné stránky.

Dobrá manažér v humanitárnej organizácii môže byť výborný projektový manažér alebo človek, ktorý miluje tabuľky, ale podľa mňa to nie je podmienka. Záleží na tom, aký tím má okolo seba. Ak má silných projektových manažérov, nemusí byť expert práve v tom. O to viac však musí vedieť ľudí motivovať, podporiť a viesť aj v náročných situáciách.

Naopak, ak má tím plný kreatívnych ľudí, ktorí prichádzajú s riešeniami a rozmyšľajú „outside the box“, manažér by mal dopĺňať to, čo tímu chýba. Podľa mňa je to vždy najmä o tom, ako je tím poskladaný.

Ja som napríklad nemal žiadnu odbornosť v krízovom riadení. Tú som získaval až v Človeku v ohrození. Ukázalo sa však, že hľadali človeka, ktorý sa vie zahryznúť do témy, pripravovať kvalitné analýzy, správy o krajinách, krízach, trendoch a dlhodobo si udržiavať prehľad. Ostatní kolegovia boli v tom čase veľmi vyťažení projektovým manažmentom, takže potrebovali niekoho, kto doplní tím práve týmto spôsobom.

Ak je však človek takpovediac sám vojak v poli, musí vedieť stavať na svojich silných stránkach. Ja som bol obchodník, ovládam základy arabčiny a keď som bol na pracovných cestách na Západnom brehu Jordánu alebo v Libanone, práve to boli moje výhody.

Aj rozvážanie jedla ma niečo naučilo. Za pár sekúnd musíte človeka pozdraviť, poďakovať, odovzdať objednávku a zanechať dobrý dojem. Podobné zručnosti sa hodia aj pri nadväzovaní vzťahov s partnermi alebo pri prvých stretnutiach v teréne. Napríklad v arabských krajinách je forma komunikácie mimoriadne dôležitá.

Preto si myslím, že odbornosť by mala vychádzať zo silných stránok každého človeka. A v našej

organizácii zároveň platí, že človek musí byť pripravený zvládnuť naozaj široké spektrum úloh.

Pomoc sa začína vzťahmi a dôverou

Ako skoro po nástupe do práce si išiel na prvú zahraničnú cestu a kam to bolo?

Prvá cesta bola do Ukrajiny, kde som sa v marci zoznamoval s ukrajinským tímom. Do organizácie som nastúpil vo februári 2024.

Prvá väčšia zahraničná cesta prišla približne po pol roku. S Mariánom Cehelníkom (pozn.: poradca pre mimoriadne situácie a bezpečnosť v Človeku v ohrození) sme išli na týždeň do Libanonu riešiť administratívne záležitosti. Zastihla nás tam však nepríjemná situácia. Práve počas nášho pobytu prebehla izraelská spravodajská operácia, pri ktorej príslušníkom Hizballáhu vybuchovali pagery a o dva dni neskôr aj ďalšie elektronické zariadenia.

Očakávali sme, že sa situácia môže rýchlo zhoršiť a že sa začne vojenská operácia, ktorá by nás tam mohla zablokovat'. Našťastie sa nám podarilo odletieť domov. Prakticky hneď po návrate sme však začali riešiť povodne na Slovensku v roku 2024. Dostal som na starosť humanitárnu odpoveď organizácie.

Na prelome novembra a decembra som sa tiež dostal na Západný breh Jordánu, do Palestíny a Jeruzalema. Mojou úlohou bolo hľadať partnerov pre prípad, že by sa situácia vyhrotila podobne ako v Gaze. V samotnej Gaze sme totiž partnerov nemali a hľadať ich až počas krízy je veľmi náročné.

Ako vyzerá proces hľadania partnerov v teréne?

Začínam tým, že si pozriem, s kým v danej oblasti spolupracujú väčšie medzinárodné organizácie alebo agentúry OSN. Často sú to miestne alebo grassroots organizácie (pozn.: komunitné organizácie založené priamo miestnymi obyvateľmi). Potom využívam metódu snehovej gule – pri každom stretnutí sa dozviem o ďalších zaujímavých ľuďoch či organizáciách a snažím sa stretnúť aj s nimi.

Aj samotné osobné stretnutie je dôležité. Už len spoločná fotografia môže ukázať, že sme relevantný partner, aj keď spolupráca ešte len vzniká.

Máš pocit, že osobné stretnutia sú stále také dôležité?

Keby som bol veľmi prísny, poviem, že všetko sa dá vybaviť aj na diaľku. Pre mňa však majú osobné stretnutia oveľa väčší význam. Aj ja sa pri nich cítim silnejší.

Veľa vecí sa o partnerovi dozviem až na mieste. Všimam si úplné detaily – od plagátov na stenách až po merch, ktorý mi darujú.

Na Blízkom východe si navyše treba veľmi dobre vyberať, s kým spolupracujete. Sú to politicky veľmi citlivé konflikty a humanitárna pomoc musí zostať neutrálna. Ak spolupracujem s organizáciou, ktorá neutrálna nie je, podkopáva to aj našu neutralitu. Zároveň musíme mať istotu, že peniaze, ktoré poskytujeme, nebudú použité na vojenské účely ani nijako zneužívané.

Ktorá z tvojich zahraničných ciest bola pre teba najpamätnejšia?

Jedna najpamätnejšia cesta asi neexistuje. Ukrajina bola silná už len tým, že som prvýkrát prekročil slovensko-ukrajinskú hranicu, hoci som Košičan. Zistil som, že tým ľuďom celkom rozumiem, a navyše milujem zakarpatskú kuchyňu.

Libanon si budem pamätať kvôli operácii s pagermi. A tiež preto, že libanonská kuchyňa patrí podľa mňa k najlepším na svete.

V Palestíne som bol prvýkrát. Videl som biblické miesta v Jeruzaleme a precestoval som pomerne intenzívne celý Západný breh.

V roku 2025 som bol v Káhire, kde sme robili inšpekciu humanitárnej pomoci smerujúcej do Gazy cez egyptské hranice. Bolo to pre mňa výnimočné aj tým, že som v Káhire počas vysokej školy strávil dva semestre, takže to bol taký návrat domov.

Silná bola aj Keňa. Prvýkrát som bol v skutočnej Afrike, prvýkrát som videl slona vo voľnej prírode. Navštívil som dedinu, kde realizujeme poľnohospodársky a zavlažovací projekt pre ženské skupiny. Tie ženy mi tam spievali a tancovali. Aj tamojšia kuchyňa bola úplne iný zážitok.

Neskôr som strávil desať týždňov v Libanone a spoznal som takmer celú krajinu. Každá z tých ciest bola silná niečím iným.

Vzťahy a dôvera sú v tomto regióne mimoriadne dôležité. Najlepšie sa budujú osobne a až potom sa prenesú do tej formálnej, pracovnej roviny.

Moja úloha je partnerov koučovať tak, aby splňali naše štandardy – napríklad aby vedeli presne vykazovať financie a počet ľudí, ktorým pomoc poskytnú. Musíme vedieť presne, koľkým ľuďom sme pomohli – koľko bolo žien, mužov, detí, či mali nejaké špecifické potreby a podobne.

Musím sa priznať, že tá presnosť v číslach do posledného človeka v dopadových správach našej organizácie ma úprimne šokovala.

Je to veľmi dôležité. Je to jeden z ukazovateľov toho, že sa veci robia správne.

Naša dôveryhodnosť stojí na transparentnosti. Ja na to hovorím, že sme transparentnejší ako mnohé štátne inštitúcie. Dá sa veľmi presne dohľadať, aký je pomer medzi nákladmi a výsledkami.

Humanitárny sektor býva často kritizovaný za to, že polovica peňazí ide na platy. Humanitárnu prácu však tvoria predovšetkým ľudia – ich expertíza, čas a pozornosť.

Ako vyzerá tvoj bežný pracovný deň, keď práve nie si na misii?

Koordinujem mimoriadne situácie, takže potrebujem mať veľmi dobrý prehľad o tom, čo sa deje vo svete. Sledujem vývoj konfliktov, hroziace katastrofy, kontrolujem finančné správy partnerských organizácií a čítam bezpečnostné správy mimovládnych organizácií, OSN či rôzne rezolúcie a vyhlásenia.

Pracujem aj s účtovným systémom a finančnou administratívou. Sledujem dáta, trendy a takmer denne pracujem s mapami, aby som lepšie pochopil, ako jednotlivé udalosti ovplyvňujú širší región. Pripravujem príspevky na konferencie, niekedy píšem blogy alebo komentujem dianie v televízii. Absolvujem rôzne školenia – bezpečnostné, manažérske či z oblasti verejného obstarávania.

Veľa času venujeme aj pripravenosti organizácie – tvorbe štandardných operačných postupov, aktualizácii bezpečnostných a zdravotných plánov. Je to teda aj veľa práce za počítačom.

Ale práve tá každodennosť je z profesionálneho pohľadu najzaujímavejšia. Keď napríklad vidím dopravnú zápchu v Libanone len v jednom smere, môže mi to naznačovať, že ľudia z tej oblasti práve odchádzajú. A z pohľadu "humanitára" viem, že jedno euro môže rozhodnúť o tom, či si človek v núdzi kúpi liek alebo jedlo.

Pri akej situácii si si naposledy uvedomil, aký veľký zmysel má tvoja práca?

Veľké zadostučinenie som cítil, keď sa nám po takmer dvoch rokoch úsilia podarilo dostať pomoc aj priamo do Gazy a na mieste sa objavilo aj logo Človeka v ohrození.

Našli sme talianskeho partnera, ktorý dokázal zamestnať miestnych ľudí na rozvoz pitnej vody. Obrazová dokumentácia je pre nás veľmi dôležitá – je to dôkaz, že pomoc sa naozaj realizuje. Keď som na aute rozvážajúcom vodu uvidel aj logo Človeka v ohrození, bol to pre mňa veľmi silný moment. Často hovorím, že veci sa akoby nestali, kým nie sú zdokumentované.

Nikto nie je na všetko úplne sám

Stretávaš sa niekedy s pocitom bezmocnosti?

Áno. Takmer denne vidím, ako svetoví lídri robia rozhodnutia, ktoré spôsobujú, že pomoc potrebuje čoraz viac ľudí, alebo nám v jej poskytovaní bránia. To ma frustruje. Na druhej strane si myslím, že človek by sa nemal trápiť tým, čo nedokáže ovplyvniť. Treba si zachovať nádej.

Je niečo, čo by si chcel verejnosti o humanitárnej práci odkázať?

Humanitárna práca je v našich podmienkach veľmi zle platená. Zároveň je postavená na princípe neutrality.

Dnes sa stretávame s tým, že niektorí ľudia sa označujú za humanitárnych pracovníkov, ale poskytujú podporu jednej z bojujúcich strán – napríklad vozia jedlo vojakom. To už nie je humanitárna pomoc. Zároveň to ohrozuje nás, ktorí pomáhame výlučne civilistom, pretože tým môže byť narušená naša neutralita.

Som tiež hrdý na to, že počas povodní na Slovensku v roku 2024 sme poskytovali domácnostiam priamu finančnú pomoc podľa ich potrieb. Bola to najefektívnejšia forma pomoci, pretože každý prišiel o niečo iné. Veríme ľuďom, že oni sami najlepšie vedia, čo v danej chvíli potrebujú.

Čo by si odkázal ľuďom, ktorí majú pocit, že jeden človek aj tak nič nezmení?

Majú pravdu. Jeden človek sám nič nezmení. Lenže nepoznám človeka, ktorý by bol na všetko úplne sám. Takmer vždy sa nájde niekto ďalší, kto to vidí podobne. A keď o tom začnete hovoriť, postupne sa pridajú ďalší.

Na záver mám ešte netradičnú otázku. Keďže máš skúsenosti z terénu aj z krízových oblastí a sám sa venuješ aj téme odolnosti a pripravenosti na krízy, zaujíma ma, aké tri veci by si si vzal, keby si musel do piatich minút opustiť byt?

Iba jednu – takzvaný *grab bag*, teda evakuačný batoh. Mám v ňom všetko potrebné na to, aby som vedel fungovať 48 až 72 hodín mimo domova: lieky, vodu, jedlo, oblečenie aj dôležité dokumenty.

Notebook by som si nebral. Dnes by mal mať človek všetko dôležité uložené v cloude. Ak to tam nemá, je to problém.

Vedel by si odporučiť nejakú knihu alebo podcast, ktoré ťa formovali?

Veľmi inšpiratívny je pre mňa príbeh **Alberta Schweitzera**. V dospelosti sa rozhodol vzdať svojej kariéry a postaviť nemocnicu v Gabone, kde liečil ľudí. Jeho životný príbeh ma veľmi ovplyvnil.

Ján Ostrolucký

Narodil sa v Košiciach. Vyštudoval blízkovýchodné štúdiá, popri čom zistil, že najzaujímavejším predmetom skúmania zostáva človek. Počas svojej profesijnej cesty pracoval na diaľnici, v školstve, ako delegát na Korfu, ale aj v oblastiach zasiahnutých vojnami a humanitárnymi katastrofami. Má slabosť pre miesta, kde sa stretávajú rôzne kultúry, perspektívy a záujmy, a pre problémy, ktoré sa na prvý pohľad zdajú neriešiteľné. Verí, že poznanie bez ľudskosti je nebezpečné a ľudskosť bez poznania slepá. V Človeku v ohrození pôsobil ako koordinátor pre mimoriadne situácie. Podieľal sa na riešení krízových udalostí na Slovensku aj v zahraničí, vrátane Ukrajiny, Gazy a Libanonu.

<https://clovekvohrozeni.sk/clovek-za-clovekom-jan-ostrolucky>